

ALGEMENE BESCHOUWINGEN BEGROTING 2024 EN MEERJARENRAMING 2025-2027

INLEIDING

Geacht college, collega raadsleden en overige aanwezigen,

We leven in zeer roerige tijden van oorlog, onderdrukkingen rampen, waardoor miljoenen mensen op de vlucht zijn en op zoek naar een plek waar ze tot rust kunnen komen, om hun leven weer enigszins op de rails te krijgen. Echter ook mensen die hier geboren en getogen zijn hebben het zwaar, denk maar aan armoede en eenzaamheid. Financieel hangt ons nogal wat boven het hoofd de komende jaren en dan is het in het belang van onze inwoners dat wij als raad gezamenlijk optrekken. Komend jaar moeten we ook op zoek naar een opvolger van burgemeester Houben. Onlangs is de procedure hiertoe opgestart en DV hoopt op een goede samenwerking met alle fracties binnen deze raad.

We zien een begroting, die tot en met 2025 structureel duurzaam sluitend is en een positief saldo heeft. We zijn echter niet blind voor de onzekere tijden waarin we momenteel verkeren en die vanaf 2026 van invloed zijn op de financiële situatie van onze gemeente en overigens voor het overgrote deel van alle Nederlandse gemeenten. Een compliment voor iedereen binnen onze gemeentelijke organisatie die een bijdrage heeft geleverd aan de totstandkoming van deze begroting. Een extra compliment voor de ambtenaren, die ondanks de beperkte bezetting en wisselende samenstelling, binnen een zeer kort tijdsbestek, de veelvuldig gestelde vragen over de begroting, hebben beantwoord. Gezien het feit dat er ook legio vragen waren die geen betrekking hadden op de begroting, maar op het verleden en bijvoorbeeld lopende projecten, willen wij als DV samen met de andere raadsfracties en de griffier een overleg voeren hoe we dit proces efficiënter tot uitvoering kunnen brengen voor de volgende begroting, alsook bij begrotingswijzigingen van GR-en.

DV vraagt ook aandacht voor het volgende: Niet alleen ligt er grote druk op ons ambtenarenapparaat, maar ook voor bedrijven en organisaties waar onze gemeente mee samenwerkt, is het niet gemakkelijk om tegen marktconforme salarissen deskundig personeel te krijgen en te behouden. Daarbij krijgt de gemeente steeds meer taken erbij en dat vergt capaciteit. Voor DV is dit een reden om het college op te roepen om nog meer samenwerking te zoeken met buurgemeenten en hiervoor dienen wij een **motie** in. Wij lichten deze later toe.

COMMUNICATIE

In het kader van een betrouwbare overheid willen we de communicatie tussen burgers en gemeente nog eens onder de aandacht brengen. Dit is en blijft voor DV een belangrijk thema. DV krijgt nog te veel signalen, onder meer tijdens onze onlangs gehouden 'DV on tour', van inwoners, dat er niet of nauwelijks gecommuniceerd wordt, men zich niet serieus genomen voelt en afspraken niet worden nagekomen. Wij willen graag over deze klachten, met het college, managementteam en de ambtenaren in gesprek, eventueel met de overige fracties binnen deze raad tijdens bijvoorbeeld een themabijeenkomst om samen naar oplossingen te zoeken. In de voorbereiding van zo'n themabijeenkomst willen wij als DV hier aan onze bijdrage leveren. Ook vragen we om binnen afzienbare tijd vaart te zetten achter de schoolprojecten Ubachsberg en Ransdaal, om de burgers daar niet in onzekerheid te laten en met een tijdspad komen.

WONEN

Voerendaal is in 2022 uitgeroepen tot aantrekkelijkste gemeente van Limburg om te wonen. Om dat te blijven, brengt echter ook vraagstukken op het gebied van wonen met zich mee. DV is zeer benieuwd naar het Masterplan Wonen dat in de raadsvergadering van 14 december aanstaande op de agenda staat. Inmiddels heeft het college werk gemaakt van onze motie, dat inwoners van Voerendaal bij het vinden van een passende woning voorrang krijgen. Het percentage van 50% is mooi, maar voor DV mag dat best nog wel wat meer zijn en daarbij is een goede verdeling tussen verschillende doelgroepen, van belang voor doorstroming op de woningmarkt in Voerendaal.

Er ligt grote druk op de woningmarkt door de opvang van onder andere statushouders. Gemeenten hebben hier echter een uitvoeringstaak in en onwetendheid kan voor onbegrip zorgen. Juist bij zo'n complex probleem zijn er heel veel verschillende meningen. Met de nieuwe Inburgeringswet, die dit jaar in werking is getreden, hebben gemeenten gelukkig weer wat meer invloed.

Omdat er steeds meer vluchtelingen ons land binnen komen, heeft het college zeer recent besloten om akkoord te gaan met de noodopvang van 250 asielzoekers in Ubachsberg. Dat de inwoners, maar ook deze raad zich overvallen voelde door het collegebesluit, mag duidelijk zijn. Voerendaal heeft echter met deze opvang voorgesorteerd op de toekomst. In de toekomst zal iedere gemeente haar verantwoordelijkheid moeten nemen om een bijdrage te leveren aan de humanitaire opvang van ontheemden. DV vindt het een goede zaak, want je kunt beter zelf bepalen over het hoe en wat, dan dat de landelijke overheid dit voor ons doet. Dat de rijksoverheid daarbij bereid is om de kosten van de sanering van de verontreinigde grond te dragen, is mooi meegenomen en geeft na het opheffen van de noodopvang op 8 juli 2025, mooie kansen op deze locatie, voor Ubachsberg. We roepen het college op, om inzake de noodopvang, nu en in de toekomst, te zorgen voor duidelijke communicatie en transparantie richting ons als raad en de inwoners en zeker die van Ubachsberg. Tevens is 8 juli 2025 voor DV een keiharde, uiterste datum en wij vragen hier vandaag nogmaals om een duidelijke toezegging van het college.

BURGERPARTICIPATIE

Participatie speelt in de ogen van DV een steeds belangrijkere rol en daarom zijn we verheugd dat de beleidslijnen van burgerparticipatie nu uitgezet zijn en doorontwikkeld kunnen worden. Graag horen wij van de portefeuillehouder of er inmiddels al pilots bekend zijn en zo niet wanneer hij verwacht dit wel te weten. Ook krijgen jongeren meer inbreng door de oprichting van de jongerenraad en kunnen jongeren die zich inzetten voor de maatschappij in aanmerking komen voor een jeugdlintje, om hen hiervoor te belonen en maatschappelijke inzet onder jongeren te stimuleren.

LEEFBAARHEID en VERENIGINGSLEVEN

Als DV zijn wij blij om in deze begroting onze oproep in 2022 tijdens de AB, voor het stimuleren en versterken van de sociale cohesie, terug te zien door middel van de kernbudgetten en het Coronaherstelplan. Hierbij moeten we zeker niet de ondernemers uit het oog verliezen en ons hard maken voor een goed vestigingsklimaat. Wij zijn ook benieuwd naar de evaluatie van het Coronaherstelplan begin volgend jaar. Net als eerdere jaren onderstrepen wij het enorme belang van het verenigingsleven, het cement van onze samenleving. Veel verenigingen staan onder druk en het Coronaherstelplan pakt dit deels op. Echter waar wij ons als DV wel zorgen over maken zijn de signalen die ons bereiken met betrekking tot de exploitatie van de Borenburg en de rol van het stichtingsbestuur van het Kunderhoes, waarbij in dit laatste geval sprake is van moeizame communicatie tussen verenigingen en dat stichtingsbestuur. Ondanks dat deze accommodaties verschillende juridische constructies hebben, verzoeken wij het college en de verantwoordelijk portefeuillehouder, hierin een bemiddelende rol op te pakken, omdat naast een juridische rol de gemeente hier ook een maatschappelijke verantwoordelijkheid heeft. Wij dienen hiervoor een **motie** in die zowel betrekking heeft op de accommodaties alsook de Burgerijen. Ook deze motie lichten wij graag straks nader toe.

SOCIAAL DOMEIN

De huidige samenleving individualiseert steeds meer en wordt ook steeds harder. Naast de individuele ondersteuning vanuit de Participatiewet en WMO en ook Jeugdhulp is collectieve ondersteuning erg belangrijk. Zowel voor de dagelijkse zaken waar men tegenaan kan lopen, maar ook voor moeilijke onderwerpen zoals armoede en eenzaamheid, waarbij ook schaamte kan meespelen. De Burgerijen spelen hierin een belangrijke rol, hetzij door een luisterend oor, hetzij door informatievoorziening (denk aan informatieavonden over internetfraude en Alzheimer) of juist door mensen aan elkaar te koppelen. De vraag is wel, of er voldoende ruimte is binnen de Burgerijen om dit te kunnen blijven doen. Hierover gaat de al eerder benoemde **motie** ook.

Als Voerendaal hebben we een hoog ambitieniveau. Dit betreft niet alleen goede voorzieningen, maar juist ook voorzieningen waar iedere burger, dus ook onze kwetsbare burgers, vraaggericht ondersteund worden in deze toch complexe maatschappij. Inzake de doorontwikkeling van de Burgerijen vragen we aan de portefeuillehouder hoe hij denkt de risico's betreffende kwetsbaarheid van vrijwilligers en de capaciteit van samenwerkingspartners aan te pakken.

ONDERWIJS

Betreffende onderwijs geven wij zoals ook in andere jaren aan dat het voor ons van belang is dat in iedere kern een school aanwezig is. Dat is onlosmakelijk verbonden met een goede leefbaarheid en vitale kernen. Uiteraard mits de kwaliteit voldoende gewaarborgd kan worden.

Wij zijn blij dat er de komende jaren in de volgorde Klimmen, Ubachsberg en Ransdaal nieuwe schoolomgevingen worden gecreëerd, hopelijk in samenhang met het Masterplan Wonen. We willen door het college periodiek op de hoogte gehouden worden van de ontwikkelingen (via een RIB, themabijeenkomst of terugkoppeling lopende projecten tijdens commissievergaderingen).

DUURZAAMHEID en KLIMAAT

In 2024 staan er een groot aantal initiatieven op het gebied van duurzaamheid op de rol.

DV wordt graag op de hoogte gehouden van ontwikkelingen op dit gebied en we vragen aan de portefeuillehouder om ons medio 2024 een update te geven van de stand van zaken van alle genoemde initiatieven. Onlangs hebben we de RIB van het verduurzamen van gemeentelijk vastgoed, ter kennis kunnen nemen. Het jaar 2030 komt weliswaar met rase schreden dichterbij, maar wij kunnen ons als DV wel vinden in de voorgestelde werkwijze, beschreven in de RIB.

Ons klimaat verandert, waardoor er de afgelopen jaren regelmatig sprake was van wateroverlast. Tijdens onze 'DV on tour' hebben wij met meerdere inwoners gesproken over deze problematiek en geconstateerd dat men hier grote zorgen over heeft en mee wil denken over oplossingen. Dit onderwerp lijkt ons een goed voorbeeld om op te pakken in het kader van burgerparticipatie.

Er is tegenwoordig niet alleen sprake van wateroverlast, maar ook hitteoverlast en daarom vinden wij het uitgangspunt groen voor grijs van groot belang.

FINANCIËN

Tijdens de kennisavond over de begroting 2024, voorgezeten door de heer van Tuijl, kwam duidelijk naar voren dat er een sluitende begroting is in 2024 en 2025. In 2026 (2 miljoen) en 2027 (2,6 miljoen) is sprake van een stevig begrotingstekort. Ons weerstandsvermogen is uitstekend en onze gemeente is financieel draagkrachtig en daar mogen we trots op zijn. We hebben weliswaar een hoge schuldquota, maar geld geleend toen de rente laag was.

DV vindt het transparant en duidelijk dat het college nu alvast een beeld geeft van deze tekorten.

Uitgaande van de motie, die tijdens het VNG congres bijna unaniem door alle gemeenten is aangenomen, begrijpen we dat de Provincie geen preventief toezicht zal instellen. Voerendaal heeft hoge ambities, die we in 2025 eventueel moeten bijstellen en een hoog voorzieningenniveau, dat we graag willen behouden, echter waarvoor de vraag geldt, of dit ook zo kan blijven.

AFSLUITING

Voorzitter, al leven we in een roerige tijd, toch moeten we open, eerlijk en transparant met onze inwoners blijven communiceren. Financieel gezien, zeker richting 2026 en 2027, zullen we soms keuzes moeten maken tussen ambtelijke capaciteit, ambities en financiële middelen en moeten her-prioriteren. DV wil en zal dit, op de inmiddels vertrouwde manier zoals voorgaande jaren, doen en blijven doen samen met en voor onze inwoners. Afrondend wensen wij u, als voorzitter in het laatste jaar van uw ambtstermijn en het college veel succes bij de uitvoering van deze begroting.

Namens de fractie Democraten Voerendaal

Siem van Dinther, Cindy Giesen, Charlyne Bartels, Sandy Swieringa, Mike Doutzenberg, Joep Heuts.